

VELIKA BELA SLIKA
IZ HIMALAJSKEGA DNEVNIKA

ČETRTI DECEMBER

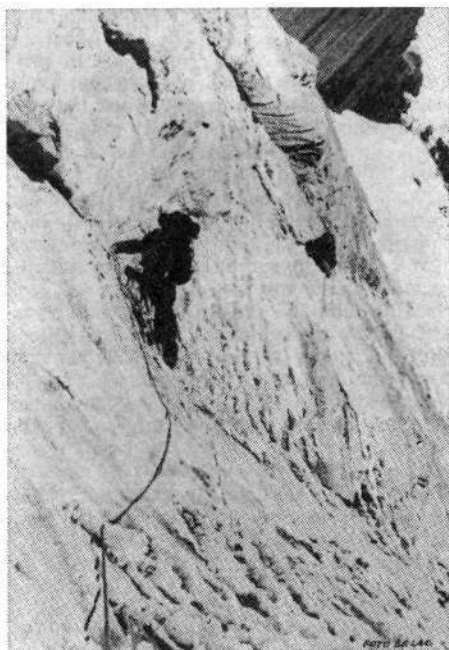
IZTOK TOMAZIN

Nekako opolnoči pričenjamo v šotorčku pod prevešajočim se serakom šest tisoč petsto metrov visoko četrti december tisoč devetsto sedeminosemdeset. Drug za drugim izginjamo v mraz in temo zimske himalajske noči. Najprej Marjan in Pavle, uro za njima jaz in še pol ure kasneje Šrauf. Srebrno mesečino polne lune nam kradejo zlovešči oblaki, ki z neverjetno hitrostjo nizko nad goro drvijo proti severu. Vse sledi nočne tišine zakrije pesem viharja, ki razsaja po Gori vetrov. Vrtinci orkanskega vetra se izza gore včasih privalijo prav do nas, pretresejo nas in zasujejo s snegom, opozarjajo na vse, kar nas čaka v večjih višinah.

Skoraj povsem neobremenjen, prežet z globokim mirom, kakor še nikoli doslej pred težkim vzponom, se zagrizem v strmino. Nisem še okrevaj po zoporni bolezni, ki se je začela pred štirinajstimi dnevi in me oropala desetih kilogramov telesne teže. Zaradi tega seveda tudi nisem aklimatiziran; vsega uro in pol sem bil doslej na višini šest tisoč metrov in zato bom vesel, če bom v tem poskusu priplezal kakšnih sedem tisoč metrov visoko. Poskušal bom čim višje slediti prijateljem, ki so na srečo zdravi in vsaj nekoliko bolj aklimatizirani; ko pa bom omagal, bom le še gledal, kako bodo nadaljevali vzpon na našo skupno goro velikih želja, držal pesti, da bi jim uspelo, in se počasi utapljal v grenkem spoznanju izgubljene priložnosti.

Globoko v izčrpanem telesu pa še vedno tli strašna želja, ki zanika bolezen, nezadostno aklimatizacijo in sploh vse, kar je razumskega in kar pomeni, da sem brez možnosti za vzpon na vrh Daulagirija. Na srečo se silne moči tleče želje še ne zavedam popolnoma.

Sončni vzhod šest ur kasneje je prelep, to vem; vendar v trenutku, ko se zlató razlije izza Annapurne, nisem sposoben dojemati ničesar lepega. Svetoba, ki je najbrž čudovita, me oblije v strmini vzhodne stene sedem tisoč tristo metrov visoko, ko se borim za vsak korak, ko mi je neznosno slabo in zaradi hude vrtoglavice le s težavo lovim ravnotežje na robu poldrug kilometer visoke stene. Dojemam lahko le hromečo nemoč izčrpanega telesa, ki ga še bolj izžemajo mraz, pomanjkanje kisika in strašni napor. Toda že sem priplezal višje, kot sem upal in je zato vsak nadaljnji korak navzgor uspeh.

Takole je v stenah Daulagirija: strmo, zasneženo, zaledenelo, nevarno

Kakšno uro kasneje, ko še vedno trmoglavim navzgor, ugledam čisto blizu Marjana in Pavleta. Sprva kar ne morem verjeti, da je to lahko res. V redkih predahih med norim ritmom dihanja in počasnim gibanjem, ki me skoraj popolnoma zaposlujeta, razmišljam: ali je nekaj narobe s prijateljema ali pa gre kljub vsemu meni bolje, kot si mislim.

Nič ni narobe, le višina nas vse bolj zdeluje, mraz in veter sta vse hujša in preostali čas zimskega dneva je vse krajši. Skupaj se opotekamo naprej.

Pred prečnico v severna pobočja si zadnjič stopimo nekaj dragocenih požirkov mrzle tekočine. Dolgo ždimo in drgetamo med skalami, obdani z ostanki raztrganih in polomljenih šotorov naših predhodnikov. Prav na tem mestu so že umirali alpinisti v silovitih viharjih, ki so tako značilni za Daulagiri, ali pa si z begom navzdol reševali življenja. Tudi Andrej, Šrauf, Marjan in jaz smo bili med tistimi, ki so bežali, in hkrati med srečneži, ki so preživeli: pred dvema letoma, ko smo preplezali prvenstveno Slovensko smer v Vzhodni steni, naslednje jutro, po dramatični noči, pa smo opotekaje se drveli v globino rešitvi naproti in za seboj puščali le v navpično steno pripet šotorček, ki ga je vihar trgal na koščke. Jeseni leta 1985...

Kako zelo sem vesel, da sem prišel tako visoko! Več kot sem po bolezni upal v trenutkih največjega optimizma. Toda še vedno se vzpenjam. Nekaj korakov pred

menoj je Marjan, ki mu gre doslej najboljše, za nama sope Pavle in počasi zaostaja. Čudovite gore Tibeta so že nižje od nas in v daljavah za njimi se odpirajo meje skrivnostnega severnega obzorja. Same gore, neskončno morje belih gora, do koder seže pogled, gore, do katerih hitijo vsakokratne sanje.

7700, 7800, 7900 metrov. Pavle je že močno zaostal, v globini pod njim pa slednjič zagledam Šraufa, ki ga počasi dohiteva. Kot v morastih sanjah se vlečem za Marjanom, slabo mi je od napora in pred vsakim počitkom po desetih korakih se mi zdi, da mi bo odpovedalo srce ali pljuča ali vse skupaj in bom kar umrl, ugasnil kot pregorela žarnica, če bom še nadaljeval. Enkrat, ko opazi, kako se mučim, mi Marjan pravi, naj raje obrnem, sam pa bo še malo poskusil, čeprav ga tudi že zdeluje.

Temna senca obupa. Grenka zavest onemoglosti. Nepotešeno hrepenenje. Nora želja. Trma. Volja. Marjan se ustavi se bom za teboj, dokler bo šlo. Ko zares ne bo ničesar več, kar bi me še gnalo navzgor, bom odnehal. Kako zelo, kako vse bolj si želim vrha, še posebno sedaj, ko se zdi že blizu! Blizu je — in vendar še grozljivo daleč.

Več kot osem tisoč metrov visoko sta že, v zgornjem delu morasto dolgega snežišča pod vršno steno, ko pride do nenadnega preobrata. Marjan se ustavi in obmiruje. Počival bo in malo počakal, zaslisi skozi meglo mučnih sanj. Moje sanje pa so resničnost, preprosta in kruta: nekaj korakov, nato naslonim težko glavo v snežno strmino, izmučeno telo obvisi na cepinu, hlastam za redkim zrakom in le medlo dojemam okolico. Tako vedno znova v neskončnem ponavljanju začaranega kroga težko prigaranih metrov višine. Le včasih si upam pogledati navzgor, saj je preveč grozno vsakokratno spoznanje, da je vrh že tako zelo blizu očem in obenem še neizmerno daleč telesu.

Marjanu izdavam, da grem naprej, saj me bo tako kmalu dohitel. Zagrizem se v strm ozebnik, ki vodi na vršni greben tik ob vrhu. Še vedno se ženem na skrajni meji možnosti in trenutnega razpoloženja, zato se še ne zavedam, da mi gre pravzaprav vse bolje: kot da bi neke pri osem tisoč metrih višine nekako prestopil mejo v obratnem smislu in se znebil bremena utrujenosti in pomanjkanja kisika. Bližina vrha, slutnja velike izpolnitve mi pomaga najti, izžeti in izkoristiti neznane rezerve, ki jih očitno niti bolezen ni mogla do kraja načeti.

Marjan ostaja daleč spodaj: drobna, vse manjša pika v prostranstvih severnega pobočja. Nekaj dni kasneje v baznem taboru, ko bova že uživala opojnost uspeha in zadoščenja, mi bo povedal, da se mu je takrat ustavilo in da bi obrnil, če ne bi videl mene, kako nadaljujem proti vrhu.

Šrauf in Pavle sta prenziko, da bi ju lahko še videl skozi zaledenela očala; sta le preblisk spomina, ki nekajkrat pohiti skozi zoženo zavest, preblisk spomina na prijatelja, ki se tudi vzpenjata proti vrhu Bele gore* ...

Brezobzirno me priganja s hitrimi koraki prihajajoča zimska himalajska noč, straši me mučna pomisel, da je tudi tik pod vrhom še vedno lahko kaj narobe in predvsem me žene ukaz želje, ki me je že davno tega prepojila in obsedla.

Pozno popoldne četrtega decembra: v nosem ritmu hlastam za zrakom, z glavo sem naslonjen na nabuhlo gmoto grebenske opasti, trdno se oklepam v navpični sneg zadržtega cepina. Potem, mnogo trenutkov kasneje, splezam na rob opasti in se prekobalim čeznjo na drugo, južno stran gore, 8150 metrov visoko. Bleda lučka medle zavesti »Uspelo mi je!« se za hip prižge v možganih, ki so že zdavnaj otopeli od napora in pomanjkanja kisika. Obnem se počasi dvigam s tal, najprej na kolena, potem na vse štiri, potem ... potem pa me težka roka orkanskega vetra, katerega silne moči in glasnega bučanja se šele sedaj prav zavedam, vrže po tleh in potisne proti robu opasti.

Obležim na trebuhu tesno prižet ob zbrušeno površino snega vršnega grebena pol metra od roba opasti in nekaj deset metrov proč od vrha Daulagirija. Upiram se pritisku viharja, ki niti za trenutek ne popenja. V nenadnem, docela nepričakovanem napadu slabosti skozi usta in nos izbruham vse, kar sem zadnja dva dneva pojedel in se med bruhanjem hlastajoč za zrakom skoraj zadušim.

Počasi je spet bolje; pričnem se zavedati zahajajočega sonca, neznosnega mraza in predvsem tega, da so mi sanje na dosegu roke. Vrh Daulagirija zlato rumeno žari čisto blizu, nad njim pa je le nepopisna modrina jasnega, v zimskem večeru hitro ugašajočega neba.

Po trebuhu, včasih, ko se zdi, da divjanje vetra za spoznanje popusti, pa po vseh štirih se plazim proti vrhu. Vsak gib je boj z viharjem, vsak trenutek ugriz ledenih čeljusti silnega mraza. Moja borba pa je sedaj že dobljena. Kmalu dosežem, se je oklenem in za vedno sprejem vase uresničeno sanjo o vrhu Bele gore, še preden naju oba pobožajo zadnji mrzli žarki na zahodu utaplajoče se rdeče krogle.

Samo nekaj sekund zdržim brez sledi občutka česarkoli prijetnega na vrhu, potem pa se kot črv odplazim nekaj metrov navzdol, v plitvo vdolbino. Tam se napol leže tesno prižmem ob skalo in tako laže kljubujem viharju.

Veter piha vsaj dvesto kilometrov na uro in mraza je najmanj štirideset pod ničlo.

* Daulagirij pomeni v jeziku domačinov Bela gora.

Vztrajam, čeprav me počasi načenja. Čakam, čeprav vem, da moram oditi. Mračni se in čutim, kako mi odteka toplota. Toda tako rad bi dočakal Marjana, ki je kakšne pol ure za menoj, pa Šraufa in Pavleta, ki sta še bolj, najbrž preveč zaostala! Veter me buta ob skale, trpim neznosen mraz, spogledujem se z ugašajočim dnevom in hitro prihajajočim mrakom zimske himalajske noči in obenem poskušam nemogoče — uživati v čudovitih barvah sončnega zahoda. Ledeni bič vetra mi vsakokrat dovoli le nekaj sekund bolečega razgledovanja.

Ko že skoraj izgubim upanje, da bo še kdo od prijateljev dosegel vrh in ko že jasno čutim, da prihaja skrajni čas, ko bom še lahko sestopil, se rdeče modra gmeta privali čez opast in za nekaj časa brezoblična obmiruje na tleh. Marjan! Ubijajoče čakanje je končano, samo tega sem si še želel.

Odplaziva se drug proti drugemu, nekoliko se dvigneva in se poskušava objeti, pa utrujenost in vihar po svoje prikrojita najine gibe in kmalu se zavaliva po tleh. Zahropeva si nerazumljive besede, ki pa povedo vse. Potem se spomnim, da moram slikati in za nekaj ledenih sekund snamem rokavico. Prsti skoraj v trenutku pobelijo in otrdijo, sekunde so dovolj dolge, da staknem ozeblina.

Odvlečeva se vsak na svojo stran: Marjan še tistih nekaj metrov do vrha, jaz pa čez opast splezam v mrak strmih severnih po-

bočij. Za dolge ure pozabim, da sem bil na vrhu, za vedno izginejo romantične predstave o tem, kako sladko utrujen stojiš na vrhu gore sanj in se blažen oziraš vsenaokoli, vsrkavaš prizore čudovitega razgleda in se predajaš opojni zavesti za trenutek potešenega hrepenenja, se izgubljaš v nepopisnih občutkih in te morda prešine le blede senca žalosti, da tega nikoli ne boš znal izpovedati niti tistim ljudem, ki bi jim zares rad. Nič od tega ni moglo biti na vrhu Daulagirija zvečer četrtega decembra lani, samo priplazil sem se in odplazil, upirajoč se viharju, ki me je z izpostavljenega grebena pehal v severno steno, trpeč neznosen mraz, ki je kljub vsem oblačilom rezal do kosti.

Čeprav takrat nisem mogel polno doživljati, pa sem lahko vsaj sprejemal: za kasneje, za prihodnost čudovitih spominov, ko bom na toplem in varnem lahko počasi, tančico za tančico, odstiral dogajanja in doživetja vzpona na Daulagiri, tako kot to poskušam že sedaj, teden dni po vrnitvi z gore v vasi Larjung globoko pod vzhodnimi ostenji Daulagirija ob peščinah reke Kali Gandaki.

Z Marjanom pa sva četrtega decembra slednjič morala začeti ledeno zimsko himalajsko noč v strminah Daulagirija, čas, v katerem sva morala sestopiti z gore predvsem zato, da sva preživela, fantastično noč norih doživetij, ki je ne bova nikdar pozabila in nikoli do kraja domela...

150 METROV POD VRHOM — PA TAKO NESKONČNO DALEČ

NOČ NA DAULAGIRIJU

PAVLE KOZJEK

Zadnji večer pred odhodom v bazni tabor sediva s Šraufom v prijazni gostilni v Larjungu in čakava na večerjo. Skupina ameriških trekeric pri sosednji mizi se krasno zabava ob svojevrstni nepalski angleščini, v kateri je napisan jedilni list: tam namreč piše »cock« namesto »coke«. Njihova mogoče največja avantura v življenju — trekking po dolini Kali Gandakija — se bo kmalu končala, letalo jih bo čez dva dni odpeljalo nazaj v Katmandu. Naša pot pa se šele prav začinja.

Teden dni kasneje, tretjega decembra. Čeprav gre ura proti polnoči, v šotorčku pod ledenim previsom kakih 6500 metrov visoko nihče ne spi. Po treh dneh naporenega plezanja se pripravljamo na odločilni juriš na vrh. Za nami je hazarderski prehod čez ledeni slap nad baznim taborem (pač ni bilo druge izbire) in 1500 metrov ponekod prav neverjetno podrte in krušljive skalne stene, kjer smo morali

proti vsem načrtom enkrat bivakirati. Razmere v zgornjem delu pa so boljše in tudi vreme je zaenkrat dobro.

Z Marjanom se prva splaziva iz šotora v noč in mesečina poskrbi, da nama ni treba prižgati čelnih svetilk. Enakomerno napredujeva, slišati je le sopenje in škrtanje derez. Ustaviva se šele pri francoski luknji na višini 7100 metrov. Nismo edina odprava na Daulagiriju; tu so še Francozi, ki pa plezajo z izdatno pomočjo šerp, višinskih nosačev, ki so jim izkopali luknjo ter znosili hrano in opremo na goro. Za denar se dobi skoraj vse, tudi v Himalaji...

Skuhava čaj in greva naprej; ni časa za občudovanje jutranjega sonca, ki počasi leze izza Anapurne, najuglednejše Daulagirijeve sosedice z druge strani doline. Nad luknjo splezava najtežji del raza, potem pa spet kuhava, pravzaprav delava vodo iz snega. To je na 7500 metrih višine obupno početje: po tri četrt ure dobiš liter mlačne snežnice, žeja pa je neskončna. Ujame